

6. Хмизова О. В. Формування лідерської позиції у молодших школярів у позаурочній діяльності / О. В. Хмизова. – Миколаїв : ЧП «ПРИНТ-КСІПРЕСС», 2009. – 131 с.
7. Hodgkinson C. Administrative philosophy: Values and motivations in administrative life. New York: Elsevier Science, 1996. – P. 30.
8. Thomson A., Mabey C., Storey J., Gray C., Iles P. Changing Patterns of Management Development. Oxford: Blackwell, 2001. – P. 218.
9. Zwanenberg Z. Leadership and Management Development in Social Services Organizations. Short Life Study. Scottish leadership Foundation, 2005. – 38 p.

Pantuyk Tatyana, Myskiv Irina

LEADERSHIP IN EDUCATION AS A SOCIO-PEDAGOGICAL DETERMINANT

The article analyzes the essence of the definitions of «school leadership», «educational management», «school administration», «teacher's leadership»; it shows the features of school leadership in terms of British education; it explains the essence of basic problems of the development of school leadership in teachers in modern conditions; it also analyses the methods of school leadership development. On the base of the analysis of scientific sources it identifies the prospective of world heritage employment in the field of school leadership for improvement of the educational system in Ukraine. The article proves that the ideas of school leadership should be implemented at all levels of the educational system (preschool, school, vocational and higher schools).

The aim of the study is to make a comprehensive analysis of the concept of «school leadership», to select properties needed for its development and illustrate the features that impact the education sector reform.

Analysis of scientific sources showed that the main and urgent problems of the development of school leadership in teachers are: the development of professional standards for leaders; making the definition of leadership competencies or standards; creating conditions for appropriate and adequate training and development; the promotion of leadership development; development of the educational network that employs practical training.

Thus, professional activity of leader in education includes: to perform strategic management for the educational organization development; to ensure the complete development of each student; to implement best practices at national and international levels; making strategic planning to achieve certain goals of the school; working to achieve the strategic objectives; making improvements to the distribution and monitoring of resources in the school; promotion the collaboration at the local, national and international levels.

Keywords: school leadership, leadership in education, educational management, social and educational determinants, vocational education.

Пантюк Татьяна, Мыскив Ирина

ЛИДЕРСТВО В ОБРАЗОВАНИИ КАК ОБЩЕСТВЕННО ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕТЕРМИНАНТА

В статье проанализировано сущность дефиниций «школьное лидерство», «образовательный менеджмент», «школьное администрирование», «лидерство учителей»; определены особенности школьного лидерства в условиях британского образования; обосновано основные проблемы развития школьного лидерства педагогов в современных условиях; проанализировано методы развития школьного лидерства. На основе анализа научных источников определены возможности использования мирового наследия в сфере школьного лидерства в условиях совершенствования системы образования Украины. Доказано важность реализации идей школьного лидерства во всех звеньях системы образования (дошкольного, школы, профессиональной и высшей школы).

Целью исследования является осуществление комплексного анализа содержания понятия «школьное лидерство», выделение свойств его развития и определения особенностей влияния на реформирование образовательной сферы.

Анализ научных источников позволил утверждать, что среди основных проблем развития школьного лидерства педагогов, требующих неотложного решения: развитие профессиональных стандартов лидеров; определение лидерских компетенций или стандартов; соответствующее и адекватное обучение и развитие; содействие развитию лидерства; развитие учебной сети с использованием практического обучения.

Таким образом, профессиональная деятельность лидера в образовании, который осуществляет стратегическое управление, направлена на развитие учебной организации в рамках общества; обеспечение полноценного развития каждого ученика; использование примеров лучшей практики на национальном и международном уровнях; стратегическое планирование достижений определенных целей школы; достижение стратегических целей; совершенствование системы распределения и мониторинга использования ресурсов в школе; содействие налаживанию сотрудничества на локальном, национальном и международном уровнях и тому подобное.

Ключевые слова: школьное лидерство, лидерство в образовании, образовательный менеджмент, общественно-педагогическая детерминанта, профессиональное образование.

УДК 17.023.2

ПОКОТИЛО Костянтин,

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії,

Київський національний університет

будівництва і архітектури,

Україна

КАТЕГОРИЧНИЙ ІМПЕРАТИВ ТА ЛІДЕРСТВО В ОСВІТІ

Категоричний імператив у практичній філософії І. Канта виступає засадничим принципом етики та керівним принципом для людських вчинків у значенні, чи можуть максими, виведені з них, виступати всезагальним законом, а також набувати значення експертного висновку щодо цінності людини через опозицію: людина – ціль чи людина – засіб для досягнення мети кимось іншим. Цю концепцію мислитель вперше використав у роботі «Основоположення до метафізики звичаїв» та розвинув у «Критиці практичного розуму». У розумінні етичних основ лідерства в галузі освіти категоричний імператив виступає центральним поняттям, яке надає науковому дискурсу з даної теми сучасного та прикладного характеру.

Основними етичними принципами, які можуть стати міцною моральною основою для успішних і довготермінових лідерських позицій, є постійна верифікація вчинків на відповідність до основних вимог, що впливають з категоричного

імперативу, а саме вимоги, що максима, яка походить із індивідуального вчинку, здатна стати всезагальним законом. Лідер повинен діяти, керуючись розумом, і саме це робить його вчинки вільними й унікальними, з одного боку, та моральними й відповідальними, з іншого. Він завжди повин ставитись до інших людей та до себе самого як до цілі й ніколи лише як до засобу. Висока людська гідність – головний особистий здобуток справжнього лідера. Відтак категоричний імператив, який сформулював свого часу І. Кант, продовжує залишатись важливим дороговказом у формуванні лідерських якостей.

Ключові слова: категоричний імператив, лідерство в освіті, максима, закон, гідність.

Значення досліджень у галузі філософії лідерства та управління постійно зростає, що зумовлюється вирішальним впливом управлінської сфери як у локальному, так і глобальному масштабі. Пропорційно з цим збільшується потреба філософських та наукових досліджень сфери освітнього лідерства, оскільки лише максимально зважені морально-етичні засади слугують міцним фундаментом для успішного і тривалого розвитку його теоретичного підґрунтя та практичної реалізації. Тому не випадковим і достатньо актуальним сьогодні є дослідження етичних основ лідерства в працях філософів різних філософських парадигм мислення. Маємо на увазі вчення Платона, Аристотеля, Аврелія Августина, Томи Аквінського, Н. Макіавеллі, Т. Гобса, Д. Локка, Ш. Л. де Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Фіхте, Г. Г. Ф. Гегеля, К. Маркса, А. Шопенгауера, Ф. Ніцше, Ю. Габермасса, К.-О. Апеля, Д. Ролза та ін..

Однак для концептуального розуміння освітнього лідерства та його засадничих рис на часі є звернення до праць Канта – ключової фігури філософії епохи Просвітництва, науковий доробок у дослідженні основоположень етики та категоричного імперативу котрого став предметом досліджень таких сучасних зарубіжних та вітчизняних науковців, як: М. Шелер, Ю. Габермас, К.-О. Апель, Г. Йонас, М. Г. Зінгер, Г. Патціг, Н. Гоерстер, М. Фуко, Д. Ролз, Г. Аренд, В. І. Шинкарук, А. М. Лой, А. М. Єрмоленко та ін.

Прикметно, що більшість біографів та дослідників творчості Канта стверджують, що загальна етична спрямованість його філософії, поряд з лідерськими якостями, були закладені ще в ранньому дитинстві родинним протестантським релігійним вихованням. А подальший фрагментарний перелік фактів біографії допомагає нам глибше зрозуміти підвалини його теоретичних постулатів та реалізацію освітніх лідерських амбіцій: в університеті Кант, з-посеред інших дисциплін, вивчає математику, природознавчі науки, теологію та філософію; після смерті батька, 1746 рік, він залишає університет і працює домашнім вчителем у родині місцевого поміщика. Ймовірно, саме цей період вплинув на формування манери тримати себе і стиль поведінки молодого Канта. Ранні публікації філософа (після захисту дисертації й габілітації) стосуються переважно астрономії та філософії. Кантівські університетські лекції та їх подальша публікація й розповсюдження в академічних виданнях приносять популярність молодому викладачеві серед академічної спільноти та студентства. Однак вигідні кар'єрні пропозиції в університетах Ерлангена та Єни Кант відхиляє й залишається працювати в рідному університеті Кенігсберга. Тут він читає курси логіки та метафізики і в 1770 р. отримує посаду професора. Через десять років було опубліковано його найголовніший твір – «Критику чистого розуму» (1781), а за ним – «Критику практичного розуму» (1788) та «Критику здатності до судження» (1790). Протягом десяти років від першої публікації «Критики чистого розуму» ідеї Канта стають популярними по всій Європі.

Унікальність особистості Канта полягає в тому, що він за все своє тривале життя ніколи не покидав свого рідного міста й не віддалявся від нього більше ніж на 90 кілометрів, але, на відміну від самого Канта, його ідеї подолали безліч кордонів і стали відомими й популярними в усьому світі. Малий на зріст, із хронічними хворобами, деформованим скелетом, алергією, нервовими і психічними розладами, Кант став моральним та інтелектуальним генієм людства, ідеї й діяльність якого до сьогодні мають величезне значення.

Кант, без сумніву, – найвизначніший німецький філософ, хоча він вважав себе, за походженням, шотландцем і стверджував, що його від догматичного мислення, буквально «догматичного сну», пробудило вивчення творів шотландського філософа Девіда Юма. Свою філософію Кант називав «критицизмом» і переконував, що вона здатна вирішити проблеми, які не спроможні подолати ні догматична теорія субстанції Декарта або Ляйбніца, ні емпіризм Локка, Берклі та Юма. Подібний підхід також називають трансцендентальним ідеалізмом. Так само, як і Юм, Кант вважав проблематичним питання про існування зв'язку між зовнішнім світом і людським досвідом. Однак він не розділяє Юмівську позицію про неподільну межу між реальністю й пізнанням. Хоча Кант і стверджував, що наші відчуття не здатні передати нам достовірну інформацію про фактичну природу реальності, а «річ як вона є сама по собі» значною мірою вислизає від нашого пізнання, але ми все ж можемо отримати цінну інформацію завдяки нашим відчуттям і досвіду. Проте філософ вважав, що сприйняття є обмеженим способом пізнання, а інформацію, отриману із досвіду, наша свідомість мусить опрацювати та надати їй чіткості й ясності (у декартівському розумінні). Поступово Кант приходиться до висновку, що чуттєве споглядання й розуміння мають доповнювати одне одного. За його ж словами: «споглядання без поняття сліпе, поняття ж без споглядання пусте (Gedanken ohne Inhalt sind leer, Anschauungen ohne Begriffe sind blind)» [7].

Саме завдяки своїй теорії пізнання Кант здобув всесвітню славу. Однак, як і Юм, сам він вважав себе у першу чергу моралістом. Його роздуми про мораль і обов'язок стали бзаперечними орієнтирами для багатьох людей по всьому світу. Кант стверджував, що людина постійно знаходиться перед вибором між своєю чуттєвістю і духовними законами розуму. Той, хто слідує за своїми чуттєвими бажаннями, є рабом їхніх імпульсів, а отже, їх невеличким. Істинної свободи досягають лишень ті, хто дотримується законів розуму. Людина одночасно є природною й розумною істотою. Якщо моральна воля людини слідує закону розуму, тоді вона діє з гідністю, дотримується моральних цінностей і є вільною. Там, де люди діють не інстинктивно, а на основі розуму, обов'язково створюється людська спільнота, яка керується моральним законом – категоричним імперативом, який Кант формулює як: «Чини так, щоб максима твоєї волі у будь-який час могла стати принципом для загального законодавця (Handle so, daß die Maxime deines Willens jederzeit zugleich als Prinzip einer allgemeinen Gesetzgebung gelten könne)» [5].

Категоричний імператив у практичній філософії І. Канта виступає засадничим принципом етики та керівним принципом для людських вчинків у значенні, чи можуть максими, виведені з них, виступати всезагальним законом, а також набувати значення експертного висновку щодо цінності людини через опозицію: людина – ціль чи людина – засіб для досягнення мети кимось іншим. Цю концепцію вперше мислитель використав у роботі «Основоположення до метафізики звичаїв» та розвивав у «Критиці практичного розуму». У розумінні етичних основ лідерства в галузі освіти категоричний імператив виступає центральним поняттям, яке надає науковому дискурсу з даної теми сучасного та прикладного характеру.

Зрештою, «категоричність» Канта полягає в тому, що не тільки лідер, а кожна людина, яка діє розумно, обов'язково повинна слідувати цьому моральному постулату. Лише в цьому випадку людська воля може бути автономною, оскільки вона здатна звільнитись

від егоцентричних інтересів та чуттєвих імпульсів і зрозуміти, як діяти згідно моралі й добра. Тільки та людина може бути вільною, яка керується розумом. Її вчинки будуть моральними, якщо вони відповідають нормам категоричного імперативу, справедливості та ґрунтуються на повазі до цього принципу. Якщо ж дотримання морального закону ґрунтується на інших засадах чи мотивах, то відповідність тут буде лише формальною.

Власне, Кант дає ще одне формулювання категоричного імперативу: «Чини згідно такої максими, яку ти хотів би бачити всезагальним законом; або так, неначе максима твого вчинку з твоєї волі повинна стати всезагальним законом природи (Handle nach solchen Maximen, von denen du wollen kannst, dass sie allgemeinen Gesetzen dienen sollen; oder: so, als ob die Maxime deiner Handlung durch deinen Willen zum allgemeinen Naturgesetz werden sollte)» [4]. В цьому формулюванні категоричного імперативу Кант звертається до людської відповідальності, однієї із засадничих рис освітянського лідера. Якщо люди справді зможуть протистояти власній корумпованій, егоїстичній природі, тоді вони можуть стати вільними на основі «універсального стандарту» свободи. Мислитель вважає, що ми повинні так спрямувати нашу волю, щоб вона прагнула, на основі розуміння всезагального закону, створити добре і справедливе суспільство. Людська воля виступає потужним інструментом для формування системи норм на основі принципів розуму: «Чини на основі ідеї волі кожної розумної істоти як всезагальної законної волі (Handle nach der Idee des Willens eines jeden vernünftigen Wesens als allgemein gesetzgebendem Willen)» [6, s. 56].

Інше формулювання того ж принципу відображає тверде переконання Канта в спроможності лідера, наділеного гідністю, чинити опір порушенню всезагальних норм, закладених у категоричному імперативі. Цікавим у цьому контексті є те, що філософ постулює серед найважливіших моральних принципів не лише повагу до інших, але й повагу до власної особи або почуття власної гідності: «Чини так, що ти сприймаєш людство, як в твоїй особі так і в особі будь-кого іншого, завжди як мету і ніколи лише як засіб (Handle so, dass du die Menschheit sowohl in deiner Person als auch in der Person jedes anderen jederzeit zugleich als Zweck, niemals bloß als Mittel brauchst)» [3].

Кант вважав категоричний імператив основою для справедливого морального суспільства. Тільки на цій основі, на його думку, з'являється можливість верховенства права.

Поміж тим, застосування кантівських принципів до теорії та практики освітнього лідерства є доволі непростим. Саме тому, коли потрібно брати на себе відповідальність за управлінські рішення, як правило, намагаються використовувати загальноприйняті норми, погляди та стандарти, або просто менше теоретизувати. В цьому розумінні майже завжди вагомішою є практична дія і вчинки, ніж слова й декларації. Либонь тому усталеною є «народна» мудрість, згідно якої завжди важливіше, що лідер робить, а не те, що він говорить.

І все ж, будь-яка людська організація прагне до покращення власної ділової та моральної репутації. Саме з цією метою проголошуються її загальні цінності і прагнення. Найчастіше сьогодні – це респектабельні проспекти на гарному глянцевому папері та претензійні корпоративні Інтернет-сайти. Спробуємо, використовуючи найважливіші етичні положення Канта, визначити принципи, які могли б бути найбільш прийнятними для теорії і практики освітнього лідерства. Саме в такому значенні вони можуть використовуватися як PR-інструменти для досягнення взаєморозуміння та згоди між людьми.

Цікаво, що найбільш близьким до корпоративних стандартів є кантівський принцип: людина має завжди розумітись як самоціль і в жодному разі не лише як засіб для досягнення цілей інших людей. Не викликає сумнівів, що викладачі, вчителі, студенти краще почуваються тоді,

коли в них вбачають індивідуальність і особистість, а не гомогенну людську масу, головними критеріями якої є її масштаб та потенціальна вигода. Звісно, що особливо чутливими у цьому сенсі є освітянські колективи. Ми всі регулярно виступаємо в очах інших людей засобом для конкретної мети, але справді хороший і талановитий лідер-керівник повинен гарантувати, що навіть у найскладніших умовах конкуренції ідеї Канта про людську гідність, згідно яких, людина завжди в кінцевому рахунку мета, не будуть повністю забуті. У підсумку, все це є питанням корпоративної культури. Жоден керівник не може гарантувати, що до кожної окремої цитуванням ставитимуться гуманно. Але кожен лідер здатен сприяти розповсюдженню культури міжособистісного спілкування, яка сприятиме й заохочуватиме подібну поведінку і ставлення.

«Май мужність користуватись власним розумом» [9, с. 158], – стверджує Кант у своїй відомій статті «Відповідь на питання: що таке просвітництво?». Цікавим є той факт, що мислитель не захоплювався цитуванням авторитетів. Опираючись на здоровий глузд, він вважав, що застосування моральних норм буде успішним тоді, коли випливатиме із реальної людської взаємодії. Філософ наголошує, що на кожному її учасникові лежить відповідальність за загальний результат. Кожна людина повинна діяти, в першу чергу, виходячи з відповідальності перед собою та здоровому глузду. Від відповідальності перед собою й ефективного самоомондменту залежить подальший індивідуальний особистий розвиток. Звісно, загальновідомим є те, що найскладніше в навчанні – це навчитись вчитись. А людське прагнення до постійного безперервного навчання свідчить, за Кантом, поряд з іншим, про готовність і бажання вдосконалення власного розуму. І це особливо показово, оскільки навчання має величезний вплив на все життя людини, відтак переконалими є слова Канта: «Мета моєї академічної діяльності одночасно є метою мого життя (Das Ziel meines akademischen Wirkens ist gleichzeitig das Ziel meines Lebens)» [2].

Тим, хто вважає, що знання і компетенцію люди отримують переважно із щоденного життєвого досвіду, Кант заперечує: «Нам лише здається, що ми здобуємо досвід, але, напевне, це досвід створює нас (Wir glauben, Erfahrungen zu machen, aber die Erfahrungen machen uns)» [1, s. 148].

Зрештою, просте нагромадження досвіду не завжди веде до все більшого і якіснішого пізнання і знання. Якщо б це було по-іншому, то літні люди автоматично були б мудрецами, але з досвіду ми знаємо, що це не завжди так. Однак тут існує ще одна проблема, адже навіть негативний досвід може вплинути на нас, це означає, що «необхідність приймати практичні рішення часто набагато випереджає здатність до пізнання (Die Notwendigkeit der Entscheidung reicht weiter als die Fähigkeit zum Erkennen)» [1, s. 48-49]. Саме в цій фразі Кант переконаливо демонструє дилему будь-якого лідерства і керівництва, адже управління значить дещо більше, ніж реагування на випадковий збіг обставин. Кожен керівник повинен приймати подібні рішення щодня й особливо в умовах невизначеності, ризику. Справжній лідер мусить завжди розуміти, які компроміси прийнятні, а які ні. «Все, що має ціну з необхідністю має в чомусь свій еквівалент, все що вище ціни має свою гідність (Was einen Preis hat, an dessen Stelle kann etwas anderes als Äquivalent gesetzt werden; was dagegen über allen Preis erhaben ist, das hat seine Würde)» [1, s. 150].

Спецслужби, експерти з безпеки, циніки та багато інших вважають, що кожна людина має свою ціну, а тим, що декларують непідкупність, потрібно лише запропонувати їхню ціну, щоб вони відмовились від власної позиції. Кант же вважає, що людина з високою гідністю зможе витримати подібне випробування, і ця риса повинна бути необхідною складовою кожного освітянського лідера.

Утім, відомо, що найбільша небезпека в боротьбі зі спокусами є людська схильність до завищеної самооцінки. Незважаючи на всі можливі небезпеки, які

супроводжують звичайне людське життя, найчастіше ми надаємо їй, а також нашим власним інтересам і думкам завищеного значення. «Жодна людина не є настільки важливою, як вона про себе думає (Kein Mensch ist so wichtig, wie er sich nimmt)» [1, s. 151]. І тому кожен освітянський лідер повинен знати, що «Часто люди помиляються через незнання зовнішніх обставин і самих себе, але й, так само часто, через постійне бажання робити висновки, не маючи на те достатніх підстав (Irrtümer entspringen nicht allein daher, weil man gewisse Dinge nicht weiß, sondern weil man sich zu urteilen unternimmt, obgleich man nicht alles weiß, was dazu erfordert wird)» [1, s. 151]. Наголосимо, що врахування саме цього кантівського спостереження за людською природою дуже важливе для лідера і керівника у стосунках з іншими, але не менш важливе в самоаналізі й самооцінці.

Таким чином, основними етичними принципами, які можуть стати міцною моральною основою для успішних і довготермінових лідерських позицій, є постійна верифікація вчинків на відповідність до основних вимог, що випливають з категоричного імперативу, а саме вимоги, що максима, яка походить із індивідуального вчинку, здатна стати всезагальним законом. Лідер повинен діяти, керуючись розумом, і саме це робить його вчинки вільними і унікальними, з одного боку, та моральними й відповідальними, з іншого. Він завжди повинен ставитись до інших людей та до себе самого як до цілі і ніколи лише як до засобу. Висока людська гідність – головний особистий здобуток справжнього лідера. Відтак категоричний імператив, який сформулював свого часу І. Кант, продовжує залишатись важливим дороговказом у вмінні перемогати, керувати, спілкуватися в реальному житті. Цей обов'язок слідувати свідомим етичним принципам має виступати ключовим рушієм у виконанні цілей та мети освітнього лідера задля розбудови інституції однодумців,

об'єднаних цінностями відкритості та відповідальності, здатних працювати на засадах єдності освіти, досліджень та інновацій.

Список використаних джерел

1. Drosdek A. Die wichtigsten Philosophen für Manager. – Frankfurt/New York, 2005.
2. Kant Immanuel – ein Leben – «Habe Mut dich deines eigenen Verstandes zu bedienen!» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.grin.com/de/e-book/100413/immanuel-kant-ein-leben-habe-mut-dich-deines-eigenen-verstandes-zu>
3. Kant, Ausgabe der Preußischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1900ff, AA IV, 421 / GMS, BA 52.
4. Kant, Ausgabe der Preußischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1900ff, AA IV, 421 / GMS, BA 52.
5. Kant, Ausgabe der Preußischen Akademie der Wissenschaften, Berlin 1900ff, AA V, 30 / KpV, A 54 (§ 7 Grundgesetz der reinen praktischen Vernunft).
6. Kant Immanuel: Grundlegung zur Metaphysik der Sitten. Hrsg., eingel. und erl. von Jens Timmermann. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen 2004.
7. Kant Immanuel: Kritik der reinen Vernunft (KrV B75, A48).
8. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К. : Лібра, 1999. – 488 с.
9. Кант І. Відповідь на питання: що таке просвітництво? // Мислитель німецького романтизму. – Івано-Франківськ, 2003.
10. Кант І. Критика практичного розуму. – К. : Юніверс, 2004. – 240 с.
11. Кант І. Критика чистого розуму. – К. : Юніверс, 2000. – 504 с.
12. Лой А. М. Моральність як чинник цивілізованості та культури: концепція І. Канта // Філософська думка. – Київ, 2004. – № 5 – С. 114–134.
13. Шинкарук В. І. Теорія пізнання, логіка і діалектика І. Канта (І. Кант як родоначальник німецької класичної філософії). – К. : Наукова думка, 1973. – 278 с.

Pokotylo Konstantun CATEGORICAL IMPERATIVE AND LEADERSHIP IN EDUCATION

Categorical imperative in practical philosophy of Immanuel Kant appears as a fundamental principle of ethic and guidelines for human behavior in the sense of whether the maxim, that derived from them, act as a universal law and acquire the significance of expert opinion as to value of the man through the opposition: the man-target or the man-instrumentality to achieving the goal by someone else. This concept was first used by nationalist in the «First principle to the metaphysics' morals» and developed in the «Critique of Practical Reason». In understanding of the ethical foundations of leadership in education, categorical imperative acts as a central concept. This provides for the scientific discourse from this subject, contemporary and applied nature.

The main ethical principles that could provide a solid moral foundation for successful and long-term leadership is the constant verification of actions, in accordance with the basic requirements that arising from the categorical imperative, namely the requirements, as maxim, that derived from an individual act, and can become as the universal law. Leader must act, guided by mind, and that is what makes his acts as unique and free, on the one hand, and moral and responsible on the other. He must always treat to other people and to himself as to the purpose and never as to the means. High human dignity – the main personal achievement of real leader and a categorical imperative, that formulated by Immanuel Kant in his time, continues to be an important pointer in development of leadership qualities.

Keywords: categorical imperative, leadership in education, maxim, law, dignity.

Покотило Константин КАТЕГОРИЧЕСКИЙ ИМПЕРАТИВ И ЛИДЕРСТВО В ОБРАЗОВАНИИ

Категорический императив в практической философии И. Канта выступает основоположным принципом этики и является управляющим принципом для человеческих поступков в смысле, могут ли максимы производные из них быть всеобщим законом, а также он принимает значение экспертного вывода, касаемо ценности человека через оппозицию: человек есть цель или человек – это средство для достижения цели кем-то другим. Эту концепцию мыслитель использовал впервые в работе «Основы метафизики нравственности» и развил в дальнейшем в «Критике практического разума». В понимании этических основ лидерства в области образования, категорический императив выступает центральным понятием, которое придает научному дискурсу по данной теме современный и прикладной характер.

Основными этическими принципами, которые могут стать твердой моральной основой для успешных и длительных лидерских позиций, является постоянная верификация поступков на соответствие к основным требованиям, которые vyplывают из категоричного императива, а именно, требования, чтобы максима, которая происходит из индивидуального поступка способна бы была стать всеобщим законом. Лидер должен действовать на основе разума. Именно это делает его поступки свободными и уникальными, с одной стороны, и одновременно моральными и ответственными – с другой. Он всегда должен относиться к другим людям и в том числе к себе самому, как к цели и никогда лишь как к средству. Высокое человеческое достоинство – главное завоевание настоящего лидера. Таким образом, категорический императив, который сформулировал, в свое время, И. Кант продолжает оставаться важным ориентиром в формировании лидерских качеств.

Ключевые слова: категорический императив, лидерство в образовании, максима, закон, достоинство.